

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Kutseõpetaja

Inga Paide

**PIKAAJALISTE TÖÖTUTE PIKA TÖÖTUSPERIOODI PÕHJUSED,
MOTIIVID ÜMBERÕPPESSE ASUMISEL JA UUESTI TÖÖLE
SUUNDUMISEL**

bakalaureusetöö

Juhendaja: dots Mari Karm

Tartu 2019

Resümee

Pikaajaliste töötute pika töötusperioodi põhjused, motiivid ümberõppesse asumisel ja uuesti tööle suundumisel.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada pikaajaliste töötute pika töötusperioodi põhjused, motiivid ümberõppesse ning uuesti tööle asumisel. Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega kuult Tartu piirkonna pikaajaliselt töötult. Andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Uurimistulemustest selgus, et pika töötusperioodi põhjusteks on perekondlikud ja tervislikud probleemid, vähesed oskused ning saadavad toetused. Õppima asumise motiividena toodi välja hobiga seotud õpingud, eneseteostuse võimalus, vajalike oskuste saamine ja rahalise kasu saamise motiiv. Tööle asumise motiividena toodi välja huvi pakutava töö vastu, sobivad töötingimused ja toetav töökeskkond. Bakalaureusetöö tulemused võimaldavad aru saada pikaajaliste töötute pika töötusperioodi põhjustest ning motiividest ümberõppesse asumisel ja uuesti tööle suundumisel.

Võtmesõnad: pikaajaline töötute, motiivid õppimiseks, tööle suundumise motiivid

Abstract

Reasons for long unemployment of long-term unemployed, motives for retraining and re-employment.

The aim of the Bachelor's thesis was to find out the reasons for the long unemployment period of long-term unemployed people, motives for retraining and re-employment. Research data were collected by semi-structured interviews. The sample consisted of six long-term unemployed from the Tartu County region and analyzed using qualitative content analysis. The results of the research showed that the causes of long periods of unemployment are family and health problems, low skills and support. Motives for learning were hobby-related studies, the possibility of self-realization and the acquisition of the necessary skills. In addition, financial gain was mentioned as one of the motives. Interest in the job offered, suitable working conditions and a supportive working environment were identified as motives for taking up employment. The results of the work allow us to understand the reasons for the long unemployment of long-term unemployed people and the motives for retraining and re-employment.

Keywords: long-term unemployed, motives for learning, motives for going to work

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	4
1.1 Pikaajalise töötuse põhjused.....	5
1.2 Tööotsijate (töötute) õpingute ja toetussüsteem Eestis.....	6
1.3 Pikaajalise töötuse motiivid ümberõppeks.....	8
1.4 Tööle suundumise motiivid	9
2. Metoodika.....	10
2.1 Valim	10
2.2 Andmekogumine	11
2.3 Andmeanalüüs	12
3. Tulemused	14
3.1 Pikaajaliste töötute pika töötus perioodi selgitused.....	14
3.2 Pikaajaliste töötute selgitused mitte õppima asumiseks	17
3.3 Pikaajaliste töötute motiivid uuesti õppima asumiseks	19
3.4 Pikaajaliste töötute motiivid uuesti tööle asumiseks	22
4. Arutelu.....	24
Tänuõnad.....	26
Autorsuse kinnitus	26
Kasutatud kirjandus	27
Lisad	
Lisa 1. Intervjuu kava	

1. Sissejuhatus

Töötuse määr on olnud Eestis suhteliselt kõikuval tasemel. Viimastel aastatel on see stabiliseerunud. Kõige kõrgemale tõusis töötuse määr 2010. aastal, ulatudes 16,7 protsendini, sealhulgas oli pikaajalisi töötuid 45,3 protsenti. Seejärel on hakanud töötus järjest vähenema, jõudes 2018. aastal 5,4 protsendi juurde, millest pikaajalisi töötuid oli 24,9 protsenti (Töötuse määr, 2019; Töötud töötusperioodi kestuse... 2019). Pikaajaline töötu on isik, kes on ennast registreerinud riigi tööhõiveametis ning on olnud töötukassas arvel 12 kuud või enam. Illeris (2006) toob välja, et töötu alla liigitatakse tihti madala kvalifikatsiooniga inimesed, kuid tegelikult võib pikaajaliste töötute hulgas olla ka kõrgema haridusega inimesi. Samuti võivad töötuks jääda ka need inimesed, kes on kunagi omandanud endale vajalikud oskused töötamiseks, kuid äkki selgub, et need ei ole enam piisavad (Beljajev & Vanari, 2005).

Elukestva õppe strateegia eesmärgiks on tagada kõigile Eesti inimestele nende vajadustele ja võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et selle kaudu luua neile eneseteostamise võimalused (Eesti elukestva õppe..., 2014) ja seega tagada konkurentsivõime tööturul. Töötukassa võimaldab töötuks registreerunud kasutada koolituskaarti, mis võimaldab saada erinevaid koolitusi (Mis on koolituskaart?, 2018). Eesti rakendusuuringute keskus Centar viis läbi uuringu teemal „Põhi- ja keskkhariduseta täiskasvanute tasemeharidusse tagasitoomise toetamine“. Selles uuringus tuli välja asjaolu, et täiskasvanute kooli pöördumist takistavad madal õpimotivatsioon ja majanduslikud raskused. (Räis, Kallaste, Kaska, Järve, & Anspal, 2014). Centari läbiviidud uuringu raportis ei ole eraldi välja toodud pikaajalisi töötuid.

Tartu Ülikooli RAKE teostatud uuringu „Tööd mitteotsivad registreeritud töötud ja nende töötuna arvel oleku põhjused“ tulemuste põhjal tuli välja eraldi töötute grupp, kuhu kuuluvad pikaajalised töötud, keda on väga raske motiveerida tööd otsima (Espenberg, Aksel, Lees, Tavits, & Vahaste-Pruul, 2014). Varasemalt on küll uuritud töötute õppima asumise motiive ning tööle asumise asjaolusid (Räis et al., 2014; Espenberg et al., 2014), ent pikaajalisi töötuid ei ole eraldi uuritud. Samas on oluline mõista pikaajaliste töötute põhjusi ja motiive, et saada teada, mille tõttu on kestnud nii pikalt tööelust eemalolek ning mis ajendab pikaajalist töötut ümberõppesse asumisele, kui ta on pikalt õpingutest eemal olnud. Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada pikaajaliste töötute pika töötusperioodi põhjused, motiivid ümberõppesse asumisel ja uuesti tööle suundumisel nende enda hinnangul.

1.1 Pikaajalise töötuse põhjused

Pikaajaline töötute on töövõimelises eas 18. eluaastast kuni pensionieani olev kodanik, kes on tööturul eemal olnud rohkem kui ühe aasta (Pikaajaliste töötute ja..., 2012). Eestis läbi viidud erinevate uuringute põhjal on võimalik välja tuua üldisemad põhjused pikaajalise töötuse tekkeks. Põhilisemad tegurid on madalam haridustase (põhi- ja keskharidus), elukoht ja perekonnaseis. Valdavalt on pikaajaline töötute isik, kellel puudub perekonna tugi töötusringul ja probleemide lahendamisel (Kõre & Kõiv, 2005). Samuti tuleb ette olukordi, kus pikaajaline töötute ei soovigi midagi teha. See võib olla tingitud sõltuvusprobleemidest, enesehinnangu langusest või käegalöömisest. Samuti kiputakse pikaajalistele töötutele külge panema silti, et nendega ei olegi midagi teha (Vilms, 2014).

Samas on statistikaameti poolt on välja toodud, et Eestis oli kõrgema haridusega töötuid 2018. aastal 8200 (25–64-aastaste hõiveseisund... 2019). Kõrgema haridusega inimeste hulgas tuleneb töötus sellest, et on õpitud eriala, mis kunagi meeldis, kuid enam ei ole võimalik sellel alal tööle saada. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et õpitud erialale vastavat ametit ei ole enam olemas. Samuti võib olla üks põhjustest, et sellele erialale ei ole enam suurt nõudlust (Illeris, 2006).

Pikemat aega töölt eemal olles kahaneb võimalus tööd leida ja sellega seoses suureneb tööturul irdumise risk. Pikema töölt eemaloleku perioodi tagajärjel kaotavad pikaajalised töötud lootuse tööd leida. Samuti on nad kaotanud oma erialased oskused ja vähenevad võimalused uuesti tööle asumiseks (Venesaar, Hinnosaar, Luuk, & Marksoo, 2004).

Tartu Ülikooli RAKE teostatud uuringus „Tööd mitteotsivad registreeritud töötud ja nende töötuna arvel oleku põhjused“ tuli välja eraldi töötute grupp, kuhu kuuluvad pikaajalised töötud, keda on väga raske motiveerida tööd otsima. Nad on arvel peamiselt saadava toimetulekutoetuse ja ravikindlustuse tõttu. Nendel inimestel esineb sageli sotsiaalseid (probleemid perekonnaga), psühholoogilisi (nt alkoholisõltuvus) ning majanduslikke raskusi. Nende elustiil ja hoiak on kujunenud välja selliseks, mis ei soosi töö otsimist, kuna nad ei usu töö leidmisse ega oma elujärje paranemisse (Espenberg *et al.*, 2014).

Pikaajaliselt töötute olnud inimese konkurentsivõimet ühiskonnas iseloomustab passiivne kohanemine uue olukorraga ehk endale tagatakse inimväärselt elu erinevate sotsiaaltoetuste abil. Teine variant on aktiivne arenguvõime ehk läbilöögivõime, mis näitab inimese tahet ja motivatsiooni õppida uusi asju ja suunduda tagasi tööturule. Eesti turul on suurem tõenäosus jääda pikaajaliseks töötuks meestel (madalama haridustasemega),

pensionieelsetel mitte-eestlastel ja inimestel, kellel on madal haridustase (Paas & Philips, 2002).

Samuti toob pikaajaline töötus endaga kaasa raskeid tagajärgi nii töötule endale, tema perekonnale kui ka ühiskonnale tervikuna. Mida kauem tööle asumist välditakse, seda keerulisem on töökohta leida. Pikalt töötü olemine vähendab inimese kutseoskusi ja samuti kaob tööharjumus (Marksoo, 2010). Pikaajaliste töötute puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et neid loetakse suurema vaesusriskiga töötuteks. Seda just seetõttu, et pikk tööturult eemalolek võib mõjutada nende tööharjumusi ja tööoskusi (Tööturu näitajad on ..., 2019).

Statistikaameti uuringute kokkuvõttest ilmneb, kuidas töötuse määr on alates 2010. aasta kõrgtasemest hakanud järk-järgult vähenema. Ainult 2016. aasta kokkuvõttes oli näha tõusu märke, kuid 2017. aastal oli taas langus ning 2018. aasta seisuga on see jätkuvalt stabiilne ning pigem näitab väikest langust (Töötuse määr, 2019). Samuti on hakanud pikaajaliste töötute arv vähenema. Statistikaameti uuringute tulemustest on näha, et 2010. aastal oli pikaajalisi töötuid 51 600 ja 2018. aastaks on see arv langenud 9600ni (Töötud töötusperioodi kestuse... 2019).

Lähtudes eelnevast on oluline välja tuua, et tööturult pikalt eemal olevad töötud kaotavad usu iseendasse ega leia toetust ka perekonna poolt, et uuesti suunduda tööturule. Pikaajaliste töötute erialased oskused vähenevad ning kaob tööharjumus ja soov suunduda tagasi tööle. Pikaajaline töötus mõjutab ka inimeste motivatsiooni õpingutes osalemiseks ja uuesti tööle asumisele.

1.2 Tööotsijate (töötute) õpingute ja toetussüsteem Eestis

Suurimaks tööturukoolituste korraldajaks on Eesti Töötukassa. Aktiivseks tööturupoliitika meetmeks on tööturukoolitused. Selle eesmärgiks on parandada koolitusel osalenutel vajalikke teadmisi ja oskusi tööle saamiseks. Kuna tööturu olukord on pidevas muutumises, on oluline regulaarselt hinnata koolituse eesmärgipärasust (Tammik, 2015). See on oluline osa pikaajaliste töötute suunamisel ümberõppesse. Eesmärgistatud koolitus tagab õppijale vajalikud teadmised ja oskused, et suunduda tagasi tööturule.

Kui töötü registreerib ennast töötukassas, tegeleb temaga konsultant, kes hindab ja analüüsib koos töötuga tema koolitusvajadust. Siinkohal lähtub ta töötü vajadustest ja töötü olukorrast ning koos lepitakse kokku, millise valdkonna koolitust töötü vajab uuesti tööle saamiseks (Koolitused, 2018). Väga oluline on lähtuda just töötü olukorrast, kuna vajadusi osatakse kirja panna, aga tööotsija ei tea, mis toimub tööturul sel hetkel, mil ta tööd otsib

(Väli, 2014). Töötukassa eesmärgiks on aidata kõik inimesed tööle, kes on jäänud mingil põhjusel töötuks, anda töötule vajalikud oskused ja teadmised, mis aitavad tal edaspidi iseseisvalt hakkama saada (Vilms, 2014).

Töötukassa pakub töötuks registreerunud inimesele koolituskaarti. Selle raames on võimalik saada koolitusi koostööpartneritelt. Nende hulka kuuluvad ka kutsekoolid, kus on võimalik omandada endale uus kutse või saada täiendkoolitust (Mis on koolituskaart?, 2018). Töötukassa teenuste alla kuulub ka pikaajalistele töötutele mõeldud tööharjutusel osalemine, mille kaudu saavad nad motivatsiooni suunduda tööturule. Selle teenuse abil saavad pikaajalised töötud hinnata oma tugevusi ja nõrkusi (Tööharjutus, 2019). Töötukassa vahendab töötutele ka karjäärinõustamise teenust, mille alla kuulub nii õppimise, erialavaliku kui ka töökohaga seotud teemasid. Seda teenust osutatakse tasuta (Karjäärinõustamine, 2019).

Lisaks on võimalus, et vastav koolitus tellitakse töötaja vajadusest lähtuvalt. Viimase variandi puhul tuleb arvestada 1–2-kuulise ooteajaga. Samas kui seda koolitust pole võimalik tellida, tuleb konsultandiga arutluse teel leida muu sobiv lahendus (Tööturukoolituste teenusstandard, 2015). Kui õppija on asunud õppima, tuleb oluliseks pidada õppija sihipärasust oma õpingute lõpptulemuse osas. Tuleb olla järjekindel ja hoida silme ees õpiesmärki, mille saavutamiseks tuleb endast anda maksimum (Märja, Lõhmus, & Jõgi, 2003).

Üheks koolituste pakkujaks on ka Johannes Mihkelsoni Keskus. Seal pakutakse töötutele võimalust osaleda tööklubides, mille kaudu saavad töötud tagasi enesekindluse ja vajalikud sotsiaalsed oskused (Mida kujutavad endast..., 2019). Sama teenust hakkab alates 2019. aastast pakkuma Eesti Töötukassa kui töövalmidust toetavat teenust, kuna see toetab töötute hoiakute ja mõttemüütide muutmist ja aitab leida motivatsiooni töö otsimiseks (Harjo, 2018).

Haridus- ja Teadusministeerium jätkab 2018. aastal Euroopa Sotsiaalfondi toel tasuta täiendus- ja ümberõppe koolitustega. Need on mõeldud täiskasvanutele, kelle oskused vajavad kaasajastamist ja kellel puudub erialane ettevalmistus. Nende koolituste jätkamine on vajalik tagamaks jätkuvat kasvutrendi tasemeõppes ja erinevatel kursustel osalemiseks (Koik, 2018).

Erinevad koolitusvõimalused annavad pikaajalistele töötutele võimaluse suunduda ümberõppesse, et tagada endale uute teadmiste ja oskuste omandamine. Kuna pikaajalised töötud vajavad tihti oma oskuste ja teadmiste täiendamist või uue eriala omandamist, on sellised võimalused väga olulised, et nad saaksid suunduda tagasi tööturule.

1.3 Pikaajalise töötute motiivid ümberõppeks

Täiskasvanud õppija puhul on oluliseks aspektiks tahe õppida. Pidev koolitus aitab kaasa täiskasvanu edasisele arengule ja konkurentsivõimele. Samas võib tulla ette ka arvamist, et koolitus on midagi sellist, mis toimub ainult varasel eluperioodil ja vanemas eas ei jää õpitu meelde (Jarvis, 1998).

Täiskasvanut ajendab reeglina õppima mingi kindel vajadus. Seda mõjutavad erinevad tegurid, milleks on välised tingimused (nt keskkond) ja inimese enda isikuomadused (nt huvi uute oskuste omandamise vastu). Väga oluline on siinkohal eelnev õpikogemus, mis on väga suureks mõjutajaks õpingutes. Kui eelnevalt on saadud korduvalt ebaõnnestumise kogemus, siis see võib mõjutada õpingutesse suhtumist (Õppimine täiskasvanueas, 2018).

Õpimotiividest rääkimisel peaks eristama kahte õppima ajendavat tegurit: sisemine motivaator ja väline stiimul. Õppija kasutab nende koosmõjul kujunenud vaimse ja füüsilise energia kogumit õpieesmärkide saavutamiseks. Väliste stiimulite alla käivad mingi boonuse saamine ja sisemise motivaatori alla tahe oma teadmisi suurendada (Märja *et al.*, 2003). Siinkohal on küsimus, kuidas motiveerida töötut kooli tagasi pöörduma, kui ta on pikalt sealt eemal olnud. Õppuri motivatsioon tuleb selgelt tema võimalustest ning kuidas ta neid näeb (Räis *et al.*, 2014). Samuti võib liigitada sisemise motivatsiooni alla õiglase ja hooliva kohtlemise tööandja poolt. Väliste töömotivatsiooni puhul on tööandjal endal välja toodud erinevad võimalused töötajat motiveerida (Mitt, 2012).

20–64-aastaste Eesti elanike hulgas läbi viidud uuringus selgitati välja täiskasvanute õppimise ja enesetäiendamise motiivid. Tulemused näitasid, et täiskasvanuna õppimist motiveerib uute teadmiste ja oskuste saamine ning rohkema raha teenimise võimalus. Täiskasvanuna õppimise barjääri küsimuses tuli välja enam huvi, aja ja vajaduse puudus (Täiskasvanuhariduse kampaania märgatavus, 2017).

Eestis on palju võimalusi enesetäiendamiseks ja edasiõppimiseks ning statistikaameti andmetel on elukestvas õppes osalemine tõusuteel. Enesetäiendamise tulemusel on töötutel paremad võimalused uuesti tööle saamiseks. Samas ei soovi osa pikaajalisi töötuid õppima suunduda. Üheks põhjuseks on ravikindlustus ja abiraha saamine, mille tõttu leitakse, et saab hakkama ka ilma õppimata, ning seetõttu tuleb märkida, et pikaajaliste töötute puhul õppima asumisel mängib suurt rolli õppija enda õpimotivatsioon.

1.4 Tööle suundumise motiivid

Tööorganisatsioonides on pikka aega olnud arusaam, et raha tõstab töötaja sisemist motivatsiooni. Norras viidi läbi uuring, kus osales ka 166 pangatöötajat, et saada teada tasu ja sisemise motivatsiooni seosest. Peamiseks järelduseks oli, et palga osa ei ole seotud sisemise töömotivatsiooniga. See reaalses töökeskkonnas läbi viidud uuringu tulemus toetab varasemaid laboratoorseid katseid, et rahalised hüved ei paranda sisemist motivatsiooni. Samas on selge, et tasu eesmärk on kompenseerida töötajatele aega ja oskusi, mida nad rakendavad töö. Sellest saab järeldada, et palk on põhielement süsteemis (Olafsen, Halvari, Forest, & Deci, 2015). Väga oluliseks peetakse uuesti tööle asumisel töö ja pereelu ühildamist. Kiire elutempo juures tuntakse, et tööle asumine võtab kogu aja ja pere jaoks ei jää piisavalt aega.

Üheks toetavaks aspektiks peetakse siinkohal osalise tööajaga tööd. Samas on võimalik ka täiskohaga töötades oma tööd planeerida nii, et kohandada seda pereelu ja isikliku eluga sobival viisil. Siinkohal sõltub see juba töö iseloomust ja tööandjast (Karu, 2009). Veel saab välja tuua statistikaameti 2018. aasta kokkuvõtte, kus on välja toodud, et üha populaarsemaks on muutunud osalise tööajaga töö. Viimased aastad on näidanud osalise tööajaga töötavate inimeste arvu tõusu ja rekordilise taseme saavutas see 2018. aastal, enim töötas osalise tööajaga naisi (Tööturu näitajad on ..., 2019).

Tööle suundumise motiiviks on mingi kindel vajadus. Kui pikaajaline töötu on saanud hakkama töötukassa poolt pakutavate toetustega, siis on tal raske leida endas motivatsiooni suunduda tööle. Käesolevas bakalaureusetöös uurin Tartumaa lõikes pikaajaliste töötute põhjuseid töötuks olemise osas ning miks nad ei ole suundunud tööle tagasi. Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja pikaajaliste töötute pika töötusperioodi põhjused, motiivid edasiõppimiseks ja uuesti tööle asumiseks.

Sõnastasin järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas selgitavad pikaajalised töötud oma pikka töötuse perioodi?
2. Millega põhjendavad pikaajalised töötud mitte uuesti õpingutesse asumist?
3. Millised motiivid ajendavad pikaajalisi töötuid (nende endi sõnul) uuesti õppima asumisel?
4. Millised motiivid ajendavad pikaajalisi töötuid uuesti tööle asumiseks?

2. Metoodika

Uurimuse metoodikaks valisin kvalitatiivse uurimuse, sest uurimuse objektiks on uuritavate motiivide isiklik põhjendus. Kvalitatiivse uurimistöö puhul ollakse huvitatud arusaamade ja tõlgenduste mõistmisest. Kvalitatiivseid uuringuid viiakse läbi uuritavate loomulikus keskkonnas (kodus või töökohal). Intervjueeritavaid uuritakse nendega suhtlemisel ja keskendutakse tõlgendustele ja arusaamadele, mida uuritavad kirjeldavad (Laherand, 2008). Lähtudes eelnevast on minu hinnangul käesoleva uurimistöö puhul kvalitatiivne uurimus parim viis motiivide uurimiseks.

2.1 Valim

Valimi moodustamisel lähtusin uurimisküsimustest ning pidasin silmas, et teada soovin saada pikaajaliste töötute ümberõppe ja tööle suundumise motiive. Kasutasin uurimuses eesmärgistatud valimit, mis Õunapuu (2014) sõnul tähendab, et uuritavad vastaksid kindlatele kindlaksmääratud kriteeriumitele. Kriteeriumiteks oli, et uuritavad elavad Tartumaal ja ei ole töötanud järjest 12 kuud ning on registreeritud töötuna töötukassas. Uurimusse kaasasin kuus intervjueeritavat, kelleks on erinevas vanuses ja erineva eelneva töövaldkonna ja töökogemusega inimesed.

Uurimuses osalejate leidmiseks pöördusin töötukassa Tartu osakonda ning sain nõusoleku jagada infot sedelitega ja panna teade töötukassa büroo teadetetahvlile. Seda just seetõttu, et nad on kaasatud mitmetesse uuringuprojektidesse magistri ja doktoriõppe tasandil ning seepärast saavad vähem panustada bakalaureuse andmekogumise toetamisse. Kuna algselt ei tulnud kuu aega Töötukassa poolt ühtegi kontakti, kasutasin ka sotsiaalmeediat (Facebook). Sinna panin sama tekstiga teate, nagu olin seda teinud töötukassa puhul.

Kahe kuu möödudes võttis töötukassa kaudu minuga ühendust neli uuritavat ja kaks uuritavat sain tuttavate kaudu. Ühendust võtsin uurimuses osalejatega telefoni teel ja kirjeldasin oma uurimuse eesmärki ja küsisin luba intervjueerida. Uurimuses osales kolm meest ja kolm naist, kellest noorim oli 32-aastane ja vanim 60-aastane. Kõige pikemaajaline töötusperiood oli 17 aastat ja lühem periood oli 1 aasta. Uuritavate taustaandmed on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Uuritavate taustaandmed

Uuritava pseudonüüm	Vanus	Haridus	Töötusperioodi pikkus
Mati	49	Kesk-eri	2 aastat
Kati	45	Kesk-eri	1 aasta 3 kuud
Argo	32	Põhiharidus	1 aasta
Tanel	60	Keskharidus	1 aasta 6 kuud
Pille	42	Põhiharidus	17 aastat
Triinu	53	Kesk-eri	1 aasta 8 kuud

2.2 Andmekogumine

Saades intervjuerimiseks nõusoleku, leppisin uurimuses osalejatega kokku sobiva aja ja koha, kus intervjuusid läbi viia. Intervjuud viisin läbi ajavahemikul detsember 2018 kuni jaanuar 2019. Selleks, et saada teada pikaajaliste töötute motiive edasiõppimiseks ja tööle asumiseks, kasutasin andmete kogumiseks poolstruktureeritud individuaalintervjuud. Selle meetodi eeliseks on Lepiku jt (2014) järgi paindlikkus andmete kogumisel, mis annab võimaluse vastavalt situatsioonile intervjuu käigus lisada või muuta küsimusi (Lepik *et al.*, 2014).

Valisin poolstruktureeritud intervjuu seetõttu, et Laherandi (2008) kohaselt võimaldab see küsida juurde lisaküsimusi, kui midagi jääb selgusetuks või on vaja olla põhjalikum ja täpsem. See meetod annab intervjueeritavale parema võimaluse vastata küsimustele oma olemusele sobivalt ja täpselt nii, nagu nad selle teema juures kõige olulisemaks peavad.

Näost näkku intervjuu kasuks otsustasin, kuna (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2010) soovivad seda põhjusel, et selline andmekogumismeetod on kõige paindlikum, kuna annab võimaluse andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale korrigeerida. Samuti on otsekontaktiga intervjuu puhul võimalus luua vaba õhkkond, mis soosib ausaid vastuseid. Samas tuleb arvestada siinjuures ka piirangutega, kuna intervjuu usaldusväärstust võib nõrgendada see, kui uuritav annab vastused nii, nagu ta arvab, et temalt oodatakse. Seetõttu on parem intervjuu läbi viia otsese kontakti teel, et oleks võimalus intervjueeritavat jälgida ja selgusetuse korral täpsustada küsimust.

Intervjuu küsimused koostas ise ning kooskõlastasin juhendajaga. Intervjuu kava koostamisel lähtusin oma uurimuse eesmärgist. Intervjuu koosnes järgmistest osadest: sissejuhatavad küsimused, mille eesmärgiks oli anda võimalus intervjueeritavatel oma eelnevatest tööalastest kogemustest rääkida ning luua seoseid teemaga edasi minekuks;

põhiküsimused, mille kaudu püüdsin saada teada uuritavate motiive edasiõppimiseks; ja intervjuu viimases osas olid küsimused, mis puudutasid uuritavate uuesti tööle suundumise motiive.

Valiidsuse suurendamiseks viisin enne läbi prooviintervjuu, et saada teada küsimuste arusaadavus ja selgus intervjueeritava jaoks. Samuti harjutasin intervjuu läbi viimist ning sain veenduda, kas need intervjuuküsimused võimaldavad leida vastuseid uurimisküsimustele. Prooviintervjuu intervjueeritav vastas etteantud kriteeriumidele: oli olnud 12 kuud töötuna ja on töötuna registreeritud töötukassas. Peale prooviintervjuud eemaldas ühe sissejuhatava küsimuse, kuna see oli kolmanda küsimusega sarnane. Prooviintervjuu kestis 25 minutit. Intervjuu kava on esitatud lisa 1.

Peale prooviintervjuud hakkasin läbi viima põhiintervjuusid. Intervjueeritavaga kohtudes tutvustasin talle oma uurimuse eesmärgi ja andsin teada intervjuu ajalisest kestusest ning küsisin luba diktofoniga salvestamiseks. Samuti selgitasin konfidentsiaalsusega seonduvat. Kõige lühem intervjuu oli 20 minutit ja kõige pikem intervjuu kestis 35 minutit. Neli intervjuud viisin läbi avalikus raamatukogus ja kaks intervjuud toimusid uuritavate kodus. Intervjuud on salvestatud diktofoniga ja seejärel kirjutatud transkriptsioonid.

Peale intervjuu läbiviimist pakkusin uuritavatele võimalust lugeda ja täiendada transkriptsioone. Kuuest uuritavast kaks kasutasid seda võimalust. Ühes transkriptsioonis tehti järgmises lauses muudatus. Transkriptsioonis oli „Jaa, töötukassa pakkus ühte, ööklubis käisin“. Muutmisele läks sõna *ööklubis*, sest intervjueeritav pidas silmas *tööklubi*. See oli hea näide sellest, kuidas lindistuse käigus võib mõne sõna algus minna kaduma ja on hea, kui uuritav saab oma räägitud teksti üle vaadata. Intervjuu sissejuhatav osa ja lõpetamisfaas, kus ma tänan intervjueeritavat, ei kajastu salvestisel ega transkriptsioonis, kuna need osad ei anna uurimuse osas vajalikku infot.

2.3 Andmeanalüüs

Andmeanalüüsiks valisin kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi. Kvalitatiivset sisuanalüüsi kasutatakse tekstiandmete tähenduste uurimiseks (Laherand, 2008). Käesoleva töö puhul on võetud tekstilised andmed individuaalintervjuudest. Kvalitatiivse sisuanalüüsi teel püütakse saada ülevaade kogu uuritavast tekstist kui tervikust, et näha intervjueeritava mõtete terviklikku mustrit (Kalmus, Masso, & Linno, 2015).

Salvestatud intervjuud transkribeerisin Wordi dokumendis 25 leheküljel, kasutades kirjastiil Times New Roman, suurus 12 ja reavahe 1,5. Kõige lühem oli kolmel leheküljel ja kõige pikem kuuel leheküljel.

Transkriptsioonide andmete kodeerimisel kasutasin induktiivset lähenemist. Kalmus jt (2015) toovad välja, et induktiivse kodeerimise protsessi käigus toimub teksti üksikasjalik lahti seletamine. Kodeerimise käigus jaotatakse tekst osadeks, mille eesmärgiks on teksti põhjalik uurimine ja mõistmine. Kodeerimine algab teksti põhjaliku läbilugemisega, mille käigus märgitakse ära olulised laused ning antakse neile kood ehk märksõna.

Andmed kodeerisin QCAmapi programmi abil, kuna see annab võimaluse kasutada korduvaid koodi ja võimaldab andmete automaatset salvestamist ning hoiab kokku uurija aega (QCAmapi, s.a.). Andmeid analüüsisin uurimisküsimuste kaupa. Sellega tuli QCAmapi keskkonda neli küsimust, mille põhjal hakkasin tekste kodeerima. Kõigepealt lugesin tekstid läbi ja keskendusin kodeerimisel konkreetsele uurimisküsimusele. Peale seda märgistasin sobiva lause või lõigu – *Olin lastega kodus ja ei saanud tööle suunduda, kuna meest ei olnud töö tõttu tihti kodus ja ma pidin laste eest üksi hoolitsema* – ja määrasin koodi nimetuse: *Perekondlikud põhjused*.

Usaldusväärse suurendamiseks kasutasin kaaskodeerijat, kelleks oli minu juhendaja. Kaaskodeerija kodeeris ühe uurimisküsimuse jaoks teksti ja peale seda vaatasime koos üle, millised koodid meil kattusid, ja arutasime läbi sobiva sõnastuse.

Kodeerimise käigus sain esimese uurimisküsimuse juures kokku 16 koodi, millest moodustasin 5 kategooriat. Teise uurimisküsimuse juures sain 8 koodi, millest moodustasin 4 kategooriat. Kolmanda uurimisküsimuse juures sain 14 koodi, millest moodustasin 4 kategooriat, ja neljanda küsimuse juures sain 11 koodi, millest moodustasin 3 kategooriat. Näide kategoriseerimisest on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Näide tööle asumise motiivide kategoriseerimisest.

Kood	Kategooria
Omaette töö	Sobilikud töötingimused
Osaline töö	
Paindlik tööaeg	
Vaheldusrikas töö	
Kaasaegne töökeskkond	
Palk	Toetav töökeskkond
Pingevaba töökeskkond	
Inimlik suhtumine töötajasse	
Tööandjapoolne toetus transpordile	
Töökohal väljaõpe	

Uurimuse usaldusväärsuse suurendamiseks pidasin uurijapäevikut, kuhu ma sain kirja panna tähelepanekud intervjueeritava jutust väljaspool salvestamist. Uurijapäevikut ma eraldi andmestikuna ei analüüsinud. Saadud tulemused ja arutelu esitan uurimisküsimuste kaupa järgnevas peatükis. Tulemuste ilmestamiseks on lisatud transkriptsioonidest väljavõtted intervjueeritavate vastustest. Uuritavate tsitaatide lõppu on lisatud pseudonüüm. Tsitaate on arusaadavuse huvides vähesel määral toimetatud.

3. Tulemused

3.1 Pikaajaliste töötute pika töötusperioodi selgitused

Uurimisküsimuse „Kuidas selgitavad pikaajalised töötud oma pikka töötusperioodi?“ andmeanalüüsi tulemusena eristus viis kategooriat: 1) tervisega seotud põhjused, 2) perekondlikud põhjused, 3) vähesed oskused ja teadmised, 4) ebakindlusega seotud probleemid ning 5) majanduslikult toimetulek töötuna.

Tervisega seotud põhjused

Pikaajalised töötud tõid oma pikale töötusperioodile erinevaid tervisega seotud põhjusi. Vastustest ilmnas, et just eelnevalt tekkinud tervislike probleemide tõttu ei ole nad leidnud tööd. Nende sõnul oli tervislik seisund see, mille tõttu nad ka oma eelnevalt töölt ära tulid. Uuritavad kirjeldasid terviseprobleemide all nii oma vaimse tervise probleeme (nt depressioon) kui ka füüsilisi (eelnevad vigastused jalgadel ja kätel), mis ei võimaldanud enam tööd teha.

Kuna mul on diagnoositud äge depressioon, siis ma ei ole vastu võtnud pakkumisi.

Praegusel juhul tegelen oma tervisega, ütleme nii. (Kati, 45)

Uurimuses osalenute seas oli neid, kellele oli pandud depressiooni diagnoos ning see on olnud ka takistuseks tööleasumisel. Tervisega seonduvalt toodi välja veel asjaolu, et neile on määratud töövõimetus ja seoses sellega on töökoha leidmine raskendatud.

Perekondlikud põhjused

Uurimuses osalenud pikaajalised töötud tõid intervjuudes välja perekonnaga seotud põhjused, mille alla toodi laste eest hoolitsemise vajadus. Vastustest ilmnas, et lapse tõttu ei sobi kõik

töökohad enamasti kellaaegade ja asukoha tõttu. Siinkohal tõi üks intervjueeritav välja töötusperioodi pikaks veninud põhjusena just lastega kodusoleku. Selgitusena tõi ta välja, et mees on töö tõttu kodust eemal ja kogu lastega seonduv on tema kanda.

Olin lastega kodus ja ei saanud tööle suunduda, kuna meest ei olnud töö tõttu tihti kodus ja ma pidin laste eest üksi hoolitsema. Kuna ma lähen maalt linna bussiga, siis see seab ajalised piirangud. (Pille, 42)

Intervjuudest jäi kõlama, et töö leidmist võib takistada ka elukoht, kuna maalt on raske käia linna tööle. Välja toodi just see, et neile sobivatele töökohtadele kandideerimiseks peab jälgima kellaaegsid ja asukohta.

Vähesed oskused ja teadmised

Uurimuses osalenud pikaajalised töötud nimetasid ühe pikaajalise töötuse põhjusena vajalike teadmiste ja oskuste puudumist. Pikalt töölt eemal olles on vajalikud oskused jäänud intervjueeritavate sõnul puudulikuks või siis ei ole neid piisavalt. Siinkohal toodi välja just see, et varasemad oskused on omandatud ammu ja need ei ole praegu enam tööturul vajalikud. Selgitati, et on küll läbitud erinevaid kursuseid, kuid ei ole vajaliku eriala kutsetunnistust ning töökohtadel, kus on vajalikud erialased teadmised, eelistavad tööandjad kutsetunnistusega tööjõudu.

Olen läbinud kursuseid, aga nendega ei tule sellised oskused nagu vaja. Juhataja ütles, et võtaks mind kohe tööle, aga tal ei ole aega mind hakata välja koolitama. (Tanel, 60)

Samuti toodi intervjuus osalejate poolt välja teadmiste vähesus just seoses digipädevustega. Toodi näiteid, kus tööstusmasinad on muutunud elektrooniliselt juhitavateks ja väga paljud müügiga seotud töökohad kasutavad oma töös arvuteid. Intervjuu käigus toodi välja, et uuritavad on suundumas arvutikursustele. Uuritavad iseloomustasidki, et neid huvitavaid töökohti on vähe ja konkurents neile suur.

Olen ka kandideerinud töökohtadele. Esiteks see, mis nagu ennast huvitaks, neid töökohti on ilmselt vähe ja ilmselt on ka konkursid suured, nii et siamaani ma ei ole osutunud valituks. (Triinu, 53)

Ebakindlusega seotud probleemid

Intervjuudest ilmnes, et tekib suletud ring, mida kauem on eemal olnud, seda ebakindlamaks muututakse ja mida ebakindlamaks muututakse, seda raskem on uuesti tööle minna. Samuti toodi siinkohal välja ühe põhjusena teistega suhtlemine: pikalt töötuna kodus olnud inimene suhtleb enamasti oma pereliikmetega ja on seetõttu muutunud tagasihoidlikuks võõrastega suhtlemise osas. Selgitati, et see on takistanud osalemist tööle kandideerimisel. Intervjuudes arutati ka selle üle, et enamik töökohti vajab suhtlemist ja koostöö tegemist. Vastustest ilmnes asjaolu, et soovitakse omaette tööd, kuna ei olda valmis aktiivselt teistega suhtlema. Ühe ebakindluse põhjusena tuli välja, et varasema pangalaenu pärast on intervjuueeritav seotud kohtutäituriga ja seetõttu tööandjad ei soovi sellist töötajat tööle võtta.

Olen võtnud ühendust küll, aga kuna mul on varasemast pangalaenust kaelas kohtutäitur, siis tööandjatel tekib kohe probleem, sest kui mind tööle vormistatakse, siis kohtutäitur võtab kohe ühendust ja see ei meeldi tööandjatele. (Argo, 32)

Majanduslikult toimetulek töötuna

Ühe põhjusena toodi välja, et töötu- ja töövõimetustoetused on võimaldanud neil ära elada ka ilma tööle minemata ning seetõttu pole majanduslikku vajadust tööle minna. Uurimuses osalenud pikaajalised töötud nimetasid, et on saanud hakkama ka töötukassa poolt pakutavate töötutoetustega. Sellised vastused jäid kõlama just nende poolt, kes on olnud varem tööl ja ennast registreerinud peale töölt ära tulekut töötukassas ning on saanud vastavalt palgale töötuhüvitist. Vastustest ilmnes, et need, kellele on määratud osaline töövõimetus, on just seetõttu ennast töötukassas töötuks registreerinud, et töövõimetustoetus määratakse nüüd töötukassa kaudu. Selgitusena toodi välja, et töövõimetustoetuse saamiseks peavad nad olema registreeritud töötukassas.

Kuna muutus süsteem, siis need, kes enne olid need töövõimetuspensionärid, on nüüd töövõimetustoetuse saajad. See süsteem muutus ja seoses sellega pidi ennast võtma töötukassas arvele, et seda toetust saada. (Triinu, 53)

Intervjuudest tuli välja ka asjaolu, et kasutatakse lühiajalist töötamist just seetõttu, et saada uuesti töötutoetust. Seda põhjendati asjaoluga, et vahepeal peab olema tööl kuus kuud, et saada uuesti töötukassas arvel olekul toetust.

Ausalt öelda, siis tegelikult see oligi töö, et saada töötukassas taas arvele. (Tanel, 60)

Kokkuvõttes võib öelda, et uurimuses osalenud toovad oma pikale töötusperioodile selgitusena mitmeid erinevaid põhjuseid. Vastajate seas tulid esile tervisega seotud probleemid, mis on seotud nii vaimse kui ka füüsilise tervisega. Lisaks tervisele toodi välja perekondlikud põhjused, eelkõige laste eest hoolitsemine. Uuritavad selgitasid, et nende vähesed oskused ja teadmised on samuti saanud pika töötusperioodi põhjuseks. Esile kerkisid veel ebakindlusega seotud probleemid, seda just suhtlemise osas. Välja toodi ka töötuna majanduslikult toimetulemine, mida selgitati saadavate töötu- ja töövõimetustoetustega.

3.2 Pikaajaliste töötute selgitused mitte õppima asumiseks

Järgnevalt esitan uurimusküsimuse „Millega põhjendavad pikaajalised töötud mitte uuesti õpingutesse asumist?“ andmeanalüüsi tulemusena tekkinud neli kategooriat: 1) ebakindlus õppima asumisel, 2) motivatsiooni puudumine, 3) piiratud võimalused ja 4) ebasobiv aeg ja koht.

Ebakindlus õppima asumisel

Uurimuses osalenud pikaajalised töötud kirjeldasid õppima mitte asumise põhjusena kartust teistega suhelda ja hirmu, et ei saa õppimisega hakkama. Seda põhjendati sellega, et nad on olnud kaua eemal sotsiaalsest suhtlemisest.

Ma ei ole eriti mõelnud, kuna kardan. Seda just seetõttu, et olen ju tegelikult nii kaua teistega suhtlemisest eemal olnud ja olen tagasihoidlik ja arg. (Pille, 42)

Vastustest ilmnes, et pikaajalistel töötutel esineb seoses õppima asumisega ebakindlus, sest eelnevad õpingud olid jäänud paarikümne aasta tagusesse aega. Leitigi, et kuna nii palju on eelmistest õpingutest möödas, siis uute õpingutega alustamine tekitab hirmu ja ebakindlust mitte hakkama saamisega.

Motivatsiooni puudumine

Intervjuudes ilmnes, et pikaajalised töötud ei suundu uuesti õppima ka seetõttu, et nad on varasemalt läbinud piisavalt koolitusi ja puudub motivatsioon midagi uut õppida. Uuritavad

selgitasid, et nad on läbinud erinevaid kursuseid ja koolitusi ning ei näe vajadust uuesti õppima asumiseks.

Ma tunnen, et olen nii palju erinevaid koolitusi oma töö aja jooksul käinud, ise teinud, ja ma ei leia, et mul oleks mingisugust otseselt päris eraldi ameti õppimiseks koolitust vaja, mul ei ole enam lihtsalt motivatsiooni olnud. (Mati, 49)

Puuduva motivatsiooni all peeti silmas varasemat osalemist koolitusel, kus oli huvitav sisukirjeldus, kuid kohale minnes selgus, et see ei olnud koolitus, mida sooviti. Seetõttu ei ole tekkinud motivatsiooni õppida. Samas oli uuritavate seas ka neid, kes vastasid, et just selle tõttu, et nad on eelnevalt ennast ise piisavalt koolitatud erinevate kursuste raames, ei paku töötukassa neile koolitusi.

Piiratud võimalused

Uuringu tulemused osutasid, et pikaajaliste töötute mitte õppima asumise üheks põhjuseks oli sobiva koolituse puudumine. Uuritavad selgitasid, et sooviti suunduda kindlale kursusele, kuid selgus, et seda koolitust ei ole hetkel saadaval. Lisaks toodi välja, et soovitud koolitusele ei ole piisavalt soovijaid, ning seetõttu ei tellita töötukassa poolt soovitud koolitust.

Ei ole avatud kursust Tartu Kutsehariduskeskuses. (Pille, 42)

Intervjuudest selgus ka asjaolu, et puuduvad rahalised võimalused osaleda koolitusel. Selgitusena toodi välja, et koolitused, mis huvi pakuksid, ei kuulu töötukassa rahastuse alla. Uuritavad pidasid silmas just neid koolitusi, mida ei tasusta töötukassa ja õppija peab kandma kulud ise. Lisaks toodi esile asjaolu, et ei ole piisavalt sama koolituse soovijaid, et tellida vajalik kursus (nt kutsekoolis). Samas oli uuritavate seas ka neid, kes soovisid osaleda omal käel meelepärasel koolitusel, kuid need olid töökohapõhised ja jäid seetõttu kõrvale.

Oleks tahtnud mitte töötukassa raames, vaid noh, ise lihtsalt minna õppima arhiivindust, aga kuna see oli töökohapõhine, siis mul ei olnud selles vallas töökohta kui sellist. Oli ainult vabatahtliku töö kogemus, siis ma ei saanud seda minna õppima. (Triinu, 53)

Ebasobiv aeg ja koht

Pikaajalised töötud tõid intervjuudes välja lisaks piiratud võimalustele ka koolituse ebasobiva asukoha ja aja. Intervjueeritavad selgitasid, et aja all peavad nad silmas koolituse toimumise kellaega ja asukoha all kaugust kodust.

Võibolla just ongi see, et need on kuskil kaugemal, kus peaks olema kodust ära ilma, et saaks kodus olla, või peab ka pikemalt ära olema. (Mati, 49)

Vastustest ilmnas, et on pakutud sobivat koolitust kodust kaugemal, mis tähendaks, et nad peavad viibima mõned päevad kodust eemal. Uuritavad kirjeldasid, et kodust eemal olek tekitab pingeid ja seetõttu on pikalt kodust äraolek neile keeruline. Oluliseks peetakse, et koolituse asukoht oleks võimalikult kodu ligidal, et ei peaks kodust eemal viibima.

Kokkuvõttes tõid uuritavad mitte õppima asumise selgitusena välja ebakindluse õppima asumisel, mida seostati hirmuga, et õppimisega ei saada hakkama. Lisaks tõid uuritavad välja motivatsiooni puudumise, sest eelnevalt on ennast piisavalt täiendatud. Uuritavad tõid veel välja piiratud võimalused just puuduvate kursuste osas ning koolituste ebasobiva aja ja koha.

3.3 Pikaajaliste töötute motiivid uuesti õppima asumiseks

Järgnevalt esitan uurimisküsimuse „Millised motiivid ajendavad pikaajalisi töötuid (nende endi sõnul) uuesti õppima asuma?“ tulemused. Eelnevas peatükis tõin välja põhjused, miks pikaajalised töötud ei suundu õppima. Järgnevalt toon välja andmeanalüüsi tulemusena saadud neli kategooriat, mis ajendab pikaajalist töötut õppima: 1) eneseteostus, 2) vajalike oskuste saamine, 3) rahalise kasu saamise eesmärk ja 4) hobiga seotud õpingud.

Eneseteostus

Kuigi uurimuses osalejate hulgas oli neid, kes tõid välja, et on ennast piisavalt koolitanud ja ei vaja seda rohkem, oli uuritavate seas ka pikaajalisi töötuid, kes soovisid suunduda kooli just eneseteostuse eesmärgil. Vastustest ilmnas, et soovitakse täiendada ennast aladel, mida on varasemalt õpitud. Pikaajalised töötud tõid siin välja, et koolitus võiks aidata kaasa enesekindluse saavutamisele: „saan hakkama küll“ ja „ei ole nii saamatu, nagu arvasin“.

Eneseleidmine, eneseteostus, tähendab, ma saaksin aru, et ma ei olegi nii tossike.
Ühesõnaga no jah, eneseleidmine, ütleme siis nii. (Kati, 45)

Peale selle leiti, et kui ollakse oma oskusi kaasaegses keskkonnas saanud arendada, siis on eneseteostamist lihtsam saavutada. Intervjueeritavad kirjeldasid, et kui oskused on ammu omandatud, siis hakkavad endas kahtlema ja enesekindlus on madal.

Vajalike oskuste saamine

Uuritavad selgitasid oma õppima asumise motiivide all ka vajalike oskuste ja teadmiste saavutamist. Intervjuudest ilmnes, et väga oluliseks peetakse õpitud eriala kutsetunnistust. Seda põhjusel, et tööle kandideerimisel on kutsetunnistusel väga suur kaal. Õpingutega seoses töid uuritavad esile, et on kursuseid, mis lõppevad kutseksamiga, millega kaasneb õpitud eriala kutsetunnistus. Vastustest ilmnes, et kui töökuulutusele kandideerib inimene, kellel on kutsetunnistus, ja teisel ei ole ning on vaid töökogemus, siis enamasti eelistakse tööle võttes ikkagi kutsetunnistusega kandideerijat.

Kuna ma tegelikult santehnikat valdan ja olen seda tööd palju teinud ja kogemust on, aga ma tahaks saada ka paberit, kuna need mul puuduvad. (Argo, 32)

Samuti peetakse üheks oluliseks motiiviks õppima asumisel enesetäiendamisevõimalusi. Uuritavad selgitasid, et varasemalt omandatud oskuseid on võimalik täiendõppe raames täiustada. Siinkohal peeti silmas asjaolu, et on küll läbitud kursuseid, kuid koolis käimine on ikka tõsiste teadmiste ja oskuste saavutamine.

Selleks, et saada korralikud teadmised, tuleb minna ikkagi kooli. (Tanel, 60)

Kuna kutsekoolides on erialane väljaõpe juba koos kaasaegsete seadmetega, siis seetõttu peetigi oluliseks minna seda õppima just kutsekooli vastavale erialale. Uurimuses osalejate seas oli ka neid, kellel puudusid arvutiga seotud teadmised, ja nende jaoks on oluline minna seda õppima. Intervjueeritavad kirjeldasid, et väga vajalik on tööle minnes osata arvutiga töötada.

Mida nad töötukassas tahavad, et ma läheksin arvuti kursustele, kuna see on vajalik.
(Pille, 42)

Rahalise kasu saamise eesmärk

Uurimuses osalejad pidasid veel heaks motivaatoriks raha. Pikaajalised töötud selgitasid, et suuremate oskuste ja teadmistega on võimalik saada kõrgema palgaga töökoht ja seetõttu toodigi see välja ühe motiivina õppida. Oluliseks peetigi seda seetõttu, et kui ollakse omandanud head oskused ja teadmised, siis on võimalus saada ka hea palgaga töö. Vastustest ilmnnes veel, et väga olulisteks peetakse ka tasuta kursuseid.

Need Euroopa Liidu rahadega kursused, olen seal käinud üks kolmel või neljal erineval. (Triinu, 53)

Intervjueeritavate jaoks olid Euroopa Liidu Sotsiaalfondi kaudu korraldatavad koolitused just seetõttu motiveeriva tähtsusega, et need on osalejatele tasuta. Leiti, et kui on võimalik saada ennast huvitavat koolitust tasuta, siis tuleb seda ka kasutada.

Kasutan võimalusi, kui kuulen tasuta kursustest. (Tanel, 60)

Hobiga seotud õpingud

Uuringu tulemused osutasid, et pikaajalised töötud peavad oluliseks motiiviks õppima asumisel meelepäraseid ja hobiga seotud kursuseid. Vastustes ilmnnes, et uuritavaid huvitab osalemine just oma hobiga seotud kursustel. Näiteks toodi välja, et hobiga tegelemiseks on huvi suur ning seetõttu soovitakse minna seda ka õppima.

Kuna ma praegu natuke mesindusega juba tegelen, siis see ongi see, mis ajendaks nagu natukene ennast sellele oma kogemustele lisaks ka veel õppima. (Mati, 49)

Uurimuses osalejad selgitasid, et kui koolitus on seotud enda huvitegevusega, on õppimine huvitav. Oluliseks peeti, et hobiga seotud koolitusel saab juurde õppida vajalikke teadmisi ning oskusi, mida on võimalusel hiljem rakendada vastava alaga tegelevas töökohas. Õppimisega seoses tõid uuritavad esile huvi keeleõppe vastu. Intervjueeritavad selgitasid, et

on omandanud vene keele, kuid on huvitatud inglise keele õppimisest just seetõttu, et see on levinud suhtluskeel turistide seas.

Ma tahan inglise keelt minna õppima. (Kati, 45)

Kokkuvõttes tõid uuritavad õppima asumise motiivina välja eneseteostuse võimaluse, mida seostati koolituselt saadava enesekindlusega. Motiivina tõid uuritavad veel välja õpingute teel vajalike oskuste saamise, mille juures peeti oluliseks õpitud eriala kutsetunnistust. Uuritavad selgitasid motiivina ka rahalise kasu saamise eesmärki, eelkõige saada kõrgema palgaga töökoht. Lisaks pidasid uuritavad oluliseks motiiviks õpinguid, mis on seotud nende hobiga.

3.4 Pikaajaliste töötute motiivid uuesti tööle asumiseks

Viimases alapeatükis toon välja uurimisküsimuse „Millised motiivid ajendavad pikaajalisi töötuid uuesti tööle asumata?“ tulemused. Andmeanalüüsi tulemusena tekkis kolm kategooriat: 1) huvi pakkuv töö, 2) sobivad töötingimused ja 3) toetav töökeskkond.

Huvi pakkuv töö

Uurimuses osalenud pikaajalised töötud kirjeldasid, mis ajendab neid uuesti tööle asumata. Vastustest ilmnas, et töö peab nende jaoks olema huvitav. Intervjueeritavad kirjeldasid siin just seda, et hommikul oleks soov tööle minna. Oluliseks peeti lisaks tahte ka tööd, mis inspireerib ja millel on mingi tähendus. Siinkohal põhjendati seda asjaoluga, et huvitav töö motiveerib ja ei teki ühe koha peal seismise tunnet. Uurimuses osalejate hulgas oli ka neid, kes tundsid, et huvitav töö tagab enesekindluse saavutamise kiiremini.

Selline töö, kuhu ma tahan hommikul minna, mis mind nagu inspireerib, millel on mingi tähendus. (Triinu, 53)

Sobivad töötingimused

Pikaajalised töötud selgitasid, et uuesti tööle asumisel on väga suur osakaal sobilikel töötingimustel. Vastustest ilmnas, et uurimuses osalenud uuritavad soovivad osalise ajaga tööd. Oluliseks peeti ka omaette töö tegemist. Intervjueeritavad selgitasid, et tervise tõttu sobib neile osalise ajaga tööl käimise variant paremini. Kuna uuritavad on olnud pikalt tööelust eemal, siis leiti, et sisseelamiseks on kõige parem omaette ja osalise ajaga töö.

Samas oli uuritavate seas ka neid, kes olid valmis asuma tööle paindliku tööajaga ja vaheldusrikast tööd pakkuvatele töökohtadele.

Vaheldusrikkus, et mitte sellist tuima rutiini, ja hetkel ma ei ole valmis ka väga aktiivselt paljude inimestega suhtlema. (Kati, 45)

Näiteks peeti siinkohal silmas erinevate etappidega tööd, kus saab teha mitut erinevat asja. Uuritavad kirjeldasid paindliku tööaja all seda, et tööd on võimalik valmis saada mingi aja jooksul ja kiirustamine ei ole vajalik. Uurimuses osalenute seas oli ka neid, kes pidasid oluliseks kaasaegseid töötingimusi. Näiteks toodi välja asjaolu, et töökohad, kus on madal palk, on töötingimused kesised ja ei suudeta tagada vajalikke töövahendeid.

Kindlasti ka kaasaegset töökeskkonda. Kuhu siis kuuluvad ka tööriistad. (Argo, 32)

Uuritavad tõid veel töötingimuste alla ka saadava tasu. Siinkohal toodigi välja, et see on tööle asumisel üks olulisemaid tingimusi.

Toetav töökeskkond

Uuringu tulemused osutasid, et oluliseks peetakse tööle asumisel ka toetavat töökeskkonda. Intervjueeritavad kirjeldasid, et tööandjapoolne inimlik suhtumine töötajasse on väga suure tähtsusega. Näiteks toodi välja, et tööl olles on oluline, et töötajad tunnevad ennast väärtuslikena ja tööandjale olulisena.

Et mind väärtustatakse ja olen hinnatud. (Triinu, 53)

Pikaajalised töötud leidsid, et tööle suundudes nad ootavad tööandjapoolset väljaõpet kohapeal. Seda just seetõttu, et sellega nad saavad endale selgeks, kuidas neilt oodatakse antud töö tegemist. Oluliseks peeti ka tööandjapoolset toetust näiteks transpordi osas (nt ametiauto võimaldamine) just nende puhul, kes elavad töökohast kaugel. Vastustest ilmnest veel lisaks asjaolu, et tööle asudes oodatakse tööl pingevaba keskkonda. Pikaajalised töötud leidsid, et pingevaba keskkond tagab hea töökeskkonna, kus ei tekitata iga pisikese vea pärast probleemi.

Kõige tähtsam ongi, et on hea töökeskkond. (Argo, 32)

Kokkuvõttes tõid uuritavad välja tööle asumiseks ühe motiivina huvi pakkuva töö, mida soovitakse hea meelelega teha. Vastustest ilmnas, et oluliseks peetakse ka sobivaid töötingimusi, mille alla toodi nii kaasaegsed töövahendid kui ka palk. Uuritavate jaoks oli oluliseks motiiviks ka toetav töökeskkond, kus peeti silmas töötaja väärtustamist tööandja poolt.

4. Arutelu

Käesoleva uurimistöö tulemuste analüüsimise käigus selgus, et pikaajalised töötud toovad pika töötusperioodi ühe põhjusena välja toetuste saamise. See on kooskõlas Räisi jt (2014) välja toodud seisukohtadega, et just saadavate toetuste tõttu võib tekkida olukord, kus töötu ei suundu uuesti tööle. Sama seisukoha leiab ka Espenbergi jt (2014) uurimusest. Toetused tagavad majanduslikult toimetuleku ja seetõttu ei suunduta tagasi tööle.

Lisaks toetuste saamisele saab uurimuse tulemuste põhjal väita, et pika töötusperioodi põhjusteks on ka probleemid tervisega (psühholoogilised) ning perekonnaga. Need asjaolud on kooskõlas varasemate uuringutega Eestis, kus Kõre & Kõiv (2005) toovad välja, et tööotsinguid takistab perekonna toetuse puudumine. Siinjuures toovad ka Espenberg jt (2014) välja samad seisukohad, et sotsiaalsete (probleemid perekonnaga) ja psühholoogiliste raskuste tõttu on töötud kaotanud usu saada uuesti tööle.

Samuti saab uurimistöö tulemuste põhjal väita, et pika tööelust eemaloleku tõttu tekib enesehinnangu langus. Siinkohal on tekkinud nagu suletud ring: mida kauem töölt eemal ollakse, seda ebakindlamaks muututakse. Sama on leidnud Vilms (2014), kes on toonud välja seisukoha, et tuleb ette olukordi, kus pikaajaline töötu ei soovigi midagi teha ja selle tulemusena on tekkinud enesehinnangu langus ja käegalöömisega olukord.

Lisaks ilmneb uurimuse tulemuste põhjal, et pika töötusperioodi jooksul on oskused ja teadmised vähenenud ning seetõttu ei ole leitud tööd. Venesaar jt (2004) on oma uurimuses osutanud samale probleemile, et just pika tööturult eemaloleku tõttu kaotavad pikaajalised töötud oma erialased oskused ja võimalused uuesti tööle saada. Siinkohal võib välja tuua, et varasemad uurimused ja käesoleva uurimistöö tulemused pika töötusperioodi põhjustena on kooskõlas. Nende tulemuste põhjal võib väita, et töötukassas antavate toetuste osa tuleb üle vaadata ja tagada toetused lühiajaliselt, nii et inimesel tekib vajadus suunduda tööle tagasi.

Sellega kaob inimesel võimalus jääda pikemalt eemale tööelust, millega kaasnevad juba ka teised mitte tööle suundumise põhjused.

Käesoleva uurimuse tulemuste põhjal on õpingutesse mitte asumise põhjusteks ebakindlus ja motivatsiooni puudumine. Marksoo (2010) toob välja seisukoha, et pikalt töölt eemal olek vähendab pikaajaliste töötute kutseoskusi ja kaob tööharjumus. On oluline märkida, et pikaajaline töötus mõjutab ka motivatsiooni suunduda uuesti õppima. Jarvis (1998) on toonud välja seisukoha, et pikaajalised töötud leiavad, et õppimine toimub varasel eluperioodil ja vanemas eas ei jää õpitu meelde. Lisaks selgus käesoleva uurimuse tulemustest, et õppima asumist takistavad piiratud võimalused ning ebasobiv aeg ja koht. Siinkohal on uuringutulemused kooskõlas varasemate uuringute tulemustega: pikk tööturul eemalolek on tekitanud uuritavates tunde, et nad ei saa õpingutega hakkama, ja töötud pole motiveeritud kodust kaugel toimuvatel koolitustel osalema.

Uurimuse tulemustest õppima asumise motiivide kohta tuli välja erinevusi võrreldes varasemate uuringutega. Vilms (2014) toob välja, et töötukassa eesmärgiks on anda töötule vajalikud oskused ja teadmised, mis aitavad tal iseseisvalt hakkama saada. Käesoleva uurimuse põhjal ilmnes, et kuigi töötukassa poolt tahetakse toetada töötute eesmärgipärast õppimist, ei ole töötukassa poolt pakutud tasuta koolituste valikud alati kooskõlas töötute enda soovidega ning seetõttu ei leia nad endale sobivat koolitust. Uuringu tulemused näitasid, et uuritavad soovivad küll minna edasi õppima, kuid mõningaid koolitusi ei ole võimalik töötukassa raames saada ja koolituse eest tuleb tasuda ise. Samas toob Väli (2014) välja, et koolitusvajadust määratakse tööturu hetkeolukorda arvestades.

Jarvis (1998) kirjeldab, et täiskasvanud õppiija puhul on oluline tahe õppida, kuna see aitab püsida konkurentsisis. Siinse uurimuse tulemuste põhjal saab väita, et soovitakse suunduda õpingutele, mis huvitavad töötut ennast. Lisaks ilmnes uurimuse tulemustest, et pikaajaline töötu on motiveeritud õppima just endale meelepärasel koolitusel. Käesoleva uuringu tulemused näitasid veel, et pikaajalised töötud tunnevad, et saavad õpingute käigus vajalikud oskused ja eneseteostusvõimaluse, mis tagab neile parema konkurentsi tööturul. Uurimuse tulemused on kooskõlas eelnevate uuringutega.

Käesoleva uuringu tulemuste põhjal saab väita, et uuesti tööle suundumisel peetakse oluliseks motiiviks saadavat tulu, mis on kooskõlas Olafseni jt (2015) uurimuse tulemustega, et palk on põhiline tegur tööl käimisel. Teise motiivina näitasid uurimuse tulemused osalise tööajaga töö soovi. See tulemus on kooskõlas varasema uuringuga, kus Karu (2009) toob välja tööle suundumise üheks toetavaks aspektiks osalise tööajaga töö. Olulise motiivina tööle

asumiseks näitavad käesoleva uurimuse tulemused toetavat töökeskkonda. Oodatakse tööandja inimlikku suhtumist töötajasse. Uuringu tulemused ühtivad varasemate uuringutega (Mitt, 2002), milles osutatakse, et tööandja saab luua tingimusi, mis suurendavad töömotivatsiooni. Üheks võimaluseks siinkohal ongi, et töötajat motiveerib tööd tegema asjaolu, et ta näeb enda vajalikkust.

Uuringus osalejate seas oli ühe uuritava töötusperioodi pikkus teistest uuritavatest oluliselt erinev, kuid uurimuse tulemustes see väga ei kajastunud. Uurimuse tulemustest tuli välja ka ebakõla koolituste küsimuses: on palju erinevaid võimalusi koolitustele minna, aga kui sooviti mingit konkreetset meelepärast koolitust, siis seda ei olnud võimalik saada.

Uurimuse usaldusväärseuse tõstmiseks kasutasin kaaskodeerijat ja uurimisprotsessi reflekteerimist uurijapäevikus. Töö praktilise väärtusena toon välja soovitusel nii töötukassale kui ka pikaajalistele töötutele. Töötukassa võiks mõelda pikaajaliste töötute puhul paindlikumate meetmete peale ja leida võimalusi pakkuda töötutele osalemist ka nende enda poolt valitud koolitustel. Töö praktilisus pikaajaliste töötute jaoks seisneb teadlikkuse tõstmises erinevate võimaluste kohta enda arendamiseks ning pikaajalise töötuse põhjuste mõtestamisel ja erinevate lahendusvõimaluste märkamisel.

Tänuõnad

Täna oma juhendajat, kõiki uurimistöös osalenud pikaajalisi töötuid ja oma perekonda.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Inga Paide

/allkirjastatud digitaalselt/ 21.05.2019

Kasutatud kirjandus

- 25–64-aastaste hõiveseisund soo ja haridustaseme järgi (2019). Statistikaamet. Külastatud aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=TT109>
- Beljajev, R., & Vanari, K. (2005). *Õppimine ja õppimisoskuste arendamine täiskasvanuna*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Espenberg, K., Aksen, M., Lees, K., Tavits, G., & Vahaste-Pruul, S. (2014). *Uuringu lõpparuanne. Tööd mitteotsivad registreeritud töötud ja nende töötuna arveloleku põhjused*. Tartu Ülikool: Sotsiaalteaduslike uuringute keskus RAKE.
- Harjo, A. (2018). Uuenenud tööklubi Eesti Töötukassas. Külastatud aadressil <https://ec.europa.eu/epale/et/content/uuenenud-tooklubi-eesti-tootukassas>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina
- Illeris, K. (2006). Lifelong learning and the low-skilled. *International Journal of Lifelong Education*, 25(1), 15-28.
- Jarvis, P. (1998). *Täiskasvanuharidus ja pidevõpe. Teooria ja praktika*. Tallinn: SE&JS.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Karjäärinõustamine* (2019). Eesti Töötukassa. Külastatud aadressil <https://www.tootukassa.ee/content/teenused/karjaarinoustamine>
- Karu, M. (2009). *Euroopa sotsiaaluuring 2008 analüüs. Töö- ja pereelu konflikt, töökorraldus ja tööandjate toetused töötajatele*. Külastatud aadressi https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/too-ja_pereelu_konflikt_tookorraldus_ja_toandjate_toetused_tootajatele_2009_praxis.pdf
- Koik, A. (2018). *Täiskasvanud õppijate hulk tõusis rekordilise 17,3 protsendini*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/uudised/taiskasvanud-oppijate-hulk-tousis-rekordilise-173-protsendini>
- Koolitused* (2018). Eesti Töötukassa. Külastatud aadressil <https://www.tootukassa.ee/content/teenused/koolitused>
- Kõre, J., & Kõiv, E. (2005). *Pikaajalised töötud ja kodutud Tartu linnas* (lk 32–33). Tartu Ülikooli Kirjastus
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp.

- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. *Intervjuu*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Marksoo, Ü. (2010). Pikaajalised töötud Eesti tööturul. *Sotsiaalministeeriumi toimetused, Teemaleht 5*. Eesti: Sotsiaalministeerium
- Mida kujutavad endast meie teenused ja eesti?* (2019). Külastatud aadressil: <http://www.jmk.ee/tootsijale/>
- Mis on koolituskaart?* (2018). Eesti töötukassa. Külastatud aadressil <https://www.tootukassa.ee/content/teenused/mis-koolituskaart>
- Mitt, M. (2012). *Töötajate töötingimused muutlikus majanduskeskkonnas Eesti töötajate näitel perioodil 2005 – 2010*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Märja, T., Lõhmus, M., & Jõgi, L. (2003). *Andragoogika. Raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo.
- Olafsen, A. H., Halvari, H., Forest, J., & Deci, E. L. (2015). Shou them the maney? The role of pay, managerial need support, and justice in a šelf-determination theory model of intrinsic work motivation. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(4), 447–457.
- Paas, T., Philips, K. (2002). Pikaajalised töötud Eesti tööturul. Kas toetada passiivset kohanemist või aktiivset arengut. *Euroopa Liiduga liitumise mõju Eesti majanduspoliitikale, X teadus- ja arenduskonverentsi artiklid*. Tartu, Eesti; 27-29. juuni 2002. Berlin, Tallinn: Berlin Verlag Arno Spits GmbH, Mattimar, lk 143–150.
- Pikaajaliste töötute ja heitunute sotsiaalse rehabilitatsiooni kord, (2012). *Riigi Teataja IV 2013, I, 16*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/416012013100>
- Räis, M. L., Kallaste, E., Kaska, M., Järve, J., & Anspal, S. (2014). *Põhi- ja keskhariduseta täiskasvanute tasemeharidusse tagasitoomise toetamine. Uuringu raport*. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/44227/Pohi_ja_keskhariduseta_taiskasvanute_tasemeharidusse_tagasitoomine.pdf
- Tammik, L. (2015). *Eesti töötukassa kaudu pakutava tööturukoolituse mõju koolitusel osalenute hõivele ja palgale*. Publitseerimata magistriritöö. Tartu Ülikool.
- Täiskasvanuhariduse kampaania märgatavus* (2017). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/margatavuse_uuring_2017_taiskasvanuhariduse_kampaania.pdf

- Tööharjutus* (2019). Eesti Töötukassa. Külastatud aadressil
<https://www.tootukassa.ee/content/teenused/tooharjutus>
- Töötud töötusperioodi kestuse järgi* (2019). Statistikaamet (2019). Külastatud aadressil
<https://www.stat.ee/37202>
- Tööturu näitajad on aastaga paranenud* (2019). Statistikaamet. Külastatud aadressil
<https://www.stat.ee/pressiteade-2019-019>
- Tööturukoolituse teenusstandard* (2015). Eesti Töötukassa. Külastatud aadressil:
https://www.tootukassa.ee/sites/tootukassa.ee/files/teenusstandard_tooturukoolitus.pdf
- Töötuse määr* (2019). Statistikaamet. Külastatud aadressil <https://www.stat.ee/stat-tootuse-maar>
- Venesaar, U., Hinnosaar, M., Luuk, M., & Marksoo, Ü. (2004). Pikaajaline töötus Eestis.
Pikaajalise töötuse olukord (lk 99). Tallinn: TTÜ Eesti Majanduse Instituut.
- Vilms, T. (2014). Töötukassa ja kohalike omavalitsuste koostöö. *Ajakiri SOTSIAALTÖÖ*, 2, 26–28.
- Väli, J. (2014). Eesti Töötukassa tööpõhimõtetest. *Ajakiri SOTSIAALTÖÖ*, 2, 17–18.
- Õppimine täiskasvanueas* (2018). Külastatud aadressil
http://lvrkk.ee/kristiina/Heve_Kirikal/andragoogika/ppimine_tiskasvanueas.html
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu
Ülikool

Lisa 1. Intervjuu kava

1. Millega te varasemalt tegelesite?

Vajadusel lisaküsimus - Millega antud ettevõtlus tegeles?

1.1 Kui pikalt olete olnud töötu?

2. Kirjeldage palun, kuidas tekkis selline olukord, et jäite töötuks.

3. Selgitage palun teie enda hinnangul, miks on see olukord nii pikalt kestnud.

4. Olete te mõelnud edasi õppimisele?

4.1 Millistel põhjustel te ei ole edasi õppinud?

5. Mis teid ajendaks õppima?

5.1 Palun täpsustage, selgitage.

6. Millised võimalused on olnud töötuse perioodil õppida?

6.1 Mille poolest meeldis?

6.2 Mille poolest ei meeldinud?

7. Mida oleksite tahtnud õppida?

7.1 Mille tõttu te ei saanud seda õppida?

8. Millist toetust te vajate uuesti tööle asumisel?

9. On teil tekkinud selle aja jooksul töötamise võimalusi?

9.1 Kirjeldage, miks need võimalused kõrvale jäid.

10. Milline peaks olema töö, mida te teha tahaksite?

10.1 Mida töökoht peaks pakkuma, et oleksite nõus seda tööd tegema?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Inga Paide,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Pikaajaliste töötute pika töötusperioodi põhjused, motiivid ümberõppesse asumisel ja uuesti tööle suundumisel“, mille juhendaja on dots Mari Karm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Inga Paide

21.05.2019